

ZADNJA IZMENA

Judith Hermann *Poletna biša, kasneje*

Stein je našel hišo pozimi. Enkrat prve dni decembra me je poklical in rekel: »Halo,« in molčal. Tudi jaz sem molčala. Rekel je: »Tu je Stein,« odvrnila sem: »Vem,« rekel je: »Kako gre,« odgovorila sem: »Zakaj kličeš,« odgovoril je: »Našel sem,« vprašala sem zmedenno: »Kaj si našel?« On pa je razdraženo odgovoril: »Hišo! Našel sem hišo.«

Hiša. Spomnila sem se. Stein in njegovo govorjenje o *hiši*, proč od Berlina, podeželska hiša, gosposka hiša, posestniška hiša, pred njo lipe, za njo kostanji, nad njo nebo, brandenburško jezero, najmanj trije orali zemlje, karte razprostrte, markirane, tedni vožnje naokrog, iskanja. Ko se je potem vrnil, je bil videti smešen in govorili so: »Kaj sploh pravi. Saj nikdar ne bo nič.« Na to sem pozabila, če Steina nisem videla. Tako kot sem pozabila tudi nanj.

Mehanično sem si prižgala cigareto, kot zmeraj, ko se je Stein nekako pojavil in mi je prišlo bolj malo na misel. Obotavlja se rekla. »Stein? Si kupil?« on pa je zakričal: »Ja,« potem pa mu je iz rok padla slušalka. Še nikdar ga nisem slišala kričati. Potem je spet prijel slušalko in kričal še naprej, kričal je: »*Moraš* jo videti, neverjetna je, čudovita!« Nisem vprašala, zakaj bi si jo morala ogledati ravno jaz. Samo poslušala sem, čeprav potem dolgo ni rekel ničesar.

»Kaj počneš zdaj?« je končno vprašal, slišalo se je domala nespodobno in njegov glas se je nekoliko tresel. »Nič,« sem rekla. »Tu sedim in berem časopis.« – »Pridem pote. Čez deset minut,« je rekel Stein in odložil slušalko.

Pet minut kasneje je bil tu, prsta z zvonca ni odmaknil niti takrat, ko sem mu že zdavnaj odprla vrata. Rekla sem: »Stein, to mi gre na živce. Nehaj zvoniti,« hotela pa sem reči: Stein, svinjsko mrzlo je tam zunaj, ni mi za to, da bi se s tabo peljala tja ven, izgini. Stein je nehal zvoniti, glavo je naslonil na stran, hotel je nekaj reči, rekel pa ni nič. Oblekla sem se. Odpeljala sva se, njegov taksi je zaudarjal po cigaretah, odprla sem okno in obraz nastavila hladnemu zraku.

Od zveze s Steinom, kot so to imenovali drugi, sta minili že dve leti. Ni trajala dolgo in obstajala je predvsem iz skupnih voženj z njegovim taksijem. Spoznala sem ga v njegovem taksiju. Peljal me je na neko zabavo in na avtocesti je v radio potisnil kaseto skupine Trans-AM, in ko sva prišla tja, sem rekla, da je zabava vendarle nekje drugje, in peljala sva se naprej, in enkrat potem je izključil taksimeter. Prišel je k meni. Svoje plastične vrečke je odložil v mojo vežo in ostal tri tedne. Stein nikdar ni imel svojega stanovanja, s temi vrečkami se je potepal po mestu in spal zdaj tu, zdaj tam, in če ni našel ničesar, je spal v svojem taksiju. Ni bil to, kar si predstavljamo z brezdomcem. Ni bil umazan, bil je dobro oblečen, nikdar zane-marjen, imel je denar, ker je delal, samo stanovanja pač ni imel, morda ga ni hotel imeti.

V tistih treh tednih, ko je Stein stanoval pri meni, sva se z njegovim taksijem vozila po mestu. Prvič čez Frankfurter Allee do njenega konca in spet nazaj, poslušala sva Massive Attack in kadila in se vozila po Frankfurter Allee verjetno celo uro gor in dol, dokler ni Stein rekel: »A štekaš?«

Moja glava je bila povsem prazna, počutila sem se izdolbljeno in v čudnem lebdenju, cesta pred nama je bila široka in mokra od dežja, brisalci so se po vetrobranski šipi pomikali naprej in nazaj. Stalinistične stavbe na obeh straneh ceste so bile velikanske in tuje in lepe. Mesto ni bilo več mesto, ki sem ga poznala, bilo je samozadostno in zapuščeno, Stein je rekel: »Kot izumrla velika žival,« rekla sem, da ga razumem, prenehala sem misliti.

Potem sva se skoraj zmeraj vozila naokrog s taksijem. Stein je imel za vsako pot drugačno glasbo, Ween za podeželske ceste, Davida Bowieja za mesto, Bacha za aleje, Trans-AM samo za avtocesto. Skoraj zmeraj sva se peljala po avtocesti. Ko je zapadel prvi sneg, je Stein na vsakem počivališču stopil iz avtomobila, tekal po zasneženi njivi in tam izvajal počasne in koncentrirane gibe taekwondoja, dokler v smehu in jezi nisem zakričala, naj se vrne in da me zebe.

Enkrat mi je bilo dovolj. Spakirala sem njegove tri plastične vrečke in rekla, da je napočil čas, da si najde drug dom. Zahvalil se je in odšel. Preselil se je h Christiani, ki je stanovala pod mano, potem k Anni, k Henrietti, k Falku, potem k drugim. Vse je kaval, tega ni bilo mogoče preprečiti, bil je precej lep, Fassbinder bi imel z njim veliko veselje. Bil je zraven. In tudi ne. Ni sodil zraven, vendar je iz nekega razloga pač ostal. Kot model je poziral v Falkovem ateljeju, na Anninih koncertih polagal kable, v Rdečem salonu poslušal Heinzejeva branja. Ploskal je v gledališču, če smo ploskali mi, pil je, če smo pili mi, jemal mamila, če smo jih jemali mi. Bil je na zabavah, in če smo se peljali ven, v ubožne, poševne, majhne podeželske hišice, ki so jih sčasoma imeli vsi in na katerih trhlih ograjah je bilo napackano »Berlinčani ven!«, je prišel zraven. In tu in tam ga je kdo od nas vzel s sabo v posteljo, in tu in tam je kdo to gledal.

Jaz ne. Nisem ponovila. Lahko rečem – ni bil moj način. Prav tako se nisem mogla spomniti, kako je bilo to, torej seks s Steinom.

Z njim smo posedali naokrog, po vrtovih in v hišah ljudi, s katerimi nismo imeli nič opraviti. Delavci so živeli tam, majhni kmetje, vrtničkarji, ki so nas sovražili in katere smo sovražili tudi mi. Domačinom smo se izogibali, že misel nanje je uničila vse. Ni bilo primerno. Ukradli smo jim občutek »biti-med-sabo«, iznakazili vasi, polja in tudi nebo, to so ugotovili po načinu naše hoje tam naokrog

z easy-riderjevskimi koraki, kako smo fricali ostanke džojntov v cvetlične obrobke njihovih vrtov, se pripravili, razburjali. Vendar smo hoteli biti tam, kljub vsemu. V hišah smo trgali tapete s sten, odstranjevali plastiko in elastiko, Stein je to počel; sedeli smo v vrtu, pili vino, trapasto zrl v roje komarjev v drevesih in se pogovarjali o Castorfu in Heinerju Müllerju in o Wawarzinckovi zadnji polomiji v Ljudskem gledališču. Ko je Stein dovolj naredil, je prisedel k nam. Za povedat ni imel ničesar. Vzeli smo LSD, tudi Stein. Toddi se je opotekal v zahajajoče sonce, pri vsakem dotiku čenčal nekaj o »pijanosti«, Stein se je pretirano smejal in molčal. Naš pretkani, nevrastenični, razfukani pogled se mu ni posrečil, čeprav si je prizadeval zanj; večinoma nas je gledal, kakor da bi mi nastopali na odru. Nekoč sem bila sama z njim, morda v vrtu Heinzejeve hiše v Lunowu, drugi so se odpravili k sončnemu zahodu in bili na *speedu*. Stein je pospravljajl kozarce, pepelnike, steklenice in stole. Posrečilo se mu je. Kmalu ni nič več spominjalo na druge. »Hočeš vino?« je vprašal, odgovorila sem: »Ja,« pila sva, molče kadila, zmeraj se je nasmehnil, ko sva se pogledala. In to je bilo vse.

Pomislila sem: »In to je bilo vse,« ko sem zdaj sedela zraven Steina v taksiju, Frankfurter Allee v smeri Prenzlaua, popoldanski promet. Dan je bil vlažen in hladen, prah v zraku, bolščeči, trapasti, prst iztezajoči, utrujeni vozniki ob nama. Kadila sem cigareto in se spraševala, zakaj moram ravno jaz zdaj sedeti ob Steinu, zakaj je poklical ravno mene – ker sem morda bila zanj začetek? Ker Anne, Christiane ali Toddi ja ni mogel dobiti? Ker se nihče med njimi ne bi peljal ven z njim? In zakaj sem se jaz peljala? Nisem si znala odgovoriti. Cigaretni ogorek sem odvrгла skozi okno, ignorirala sem komentar voznika ob naju; v taksiju je bilo strašansko hladno. »Je z ogrevanjem kaj narobe, Stein?« Stein ni odgovoril. Bilo je prvič, da sva spet sedela v njegovem avtu, od takrat, rekla sem popustljivo: »Stein, kakšna hiša je to. Koliko si plačal zanjo.« Stein je nekoncentrirano zrl v vzratno ogledalo, vozil čez rdeče luči, nenehno menjaval vozni pas, vlekel žerjavico svoje cigarete navzdol do ustnic.

»80.000,« je rekel. »80.000 mark sem plačal zanjo. Lepa je. Videl sem jo in takoj vedel – to je to.« Na obrazu je imel rdeče madeže in z dlanjo je tolkel po hupi, medtem ko je jemal prednost avtobusu. Rekla sem: »Od kod imaš 80.000 mark?« ošvignil me je s pogledom in odgovoril. »Postavljaš napačna vprašanja.« Sklenila sem, da bom odslej molčala.

Zapustila sva Berlin, Stein je z avtoceste zapeljal na podeželsko cesto, začelo je snežiti. Postala sem utrujena, kot zmeraj pri vožnji z avtom. Boljščala sem v brisalce, v naletavajoč sneg, ki nama je v koncentričnih krogih prihajal nasproti, pomislila sem na avtomobilsko vožnjo s Steinom pred dvema letoma, na čudno evforijo, na ravnodušnost, na tujost. Stein je vozil mirneje, tu in tam me je bežno pogledal. Vprašala sem: »Ali kasetnik ne dela več?« Nasmehnil se je, rekel je: »Seveda. Nisem vedel ... če bi še rada poslušala.« Zavila sem oči – »Seveda bi še rada« –, in potisnila sem Mario Callas v kasetnik, na kaseto je Stein dvajsetkrat zapored posnel Donizetijevo arijo. Smejale se je. »Se še spominjaš tega?« Callas je pela, z glasom je šla navzgor in navzdol, Stein je pospeševal in upočasnjeval, tudi jaz sem se morala smejati in z rokami sem se za trenutek dotaknila njegovih lic. Koža je bila neobičajno bodičasta. Pomislila sem: »Kaj je običajno,« Stein je rekel: »Vidiš,« in videla sem, da je to takoj obžaloval.

Za Angermündejem je zavil s podeželske ceste in pred dovozom k nizki hiši iz šestdesetih let je tako močno zavrl, da sem z glavo zletela proti vetrobranskemu steklu. Razočarano in vznemirjeno sem vprašala: »Je to?« in Stein se je tega razveselil in na zaledenem betonu je s pretiranimi gibi podrsaval proti ženski s predpasnikom, ki je stopila s hišnih vrat. Njenega predpasnika se je oprijemal bled, ubog otrok. Odprla sem okno in slišala, kako je z dobrohotno prisrčnostjo zaklical: »Gospa Andersson!« – njegov način druženja z ljudmi te vrste sem že od nekdaj sovražila –, in videla, kako je proti njej stegoval roko, vendar je ni prijela, temveč

je vanjo spustila velik obroč s ključi. »Vode ni ob zmrzali,« je rekla. »Dotok je pokvarjen. Ampak elektriko nameravajo priključiti naslednji teden.« Otrok ob njenem predpasniku je začel jokati. »Nič hudega,« je rekel Stein, podrsaval nazaj k avtu, obstal pred mojim odprtim oknom in boke elegantno in opolzko premikal s krožnimi gibi. Rekel je: »*Come on baby, let the good times roll.*« Rekla sem: »Stein. Nehaj,« čutila sem, kako sem pordečela, otrok je spustil predpasnik in se osupel približal.

»Oni so stanovali tam noter,« je rekel Stein, ko je spet prižgal motor; vzvratno je zapeljal na podeželsko cesto, sneg je zdaj naletaval bolj močno, obrnila sem se in videla žensko in otroka v razsvetljenem pravokotniku vrat, dokler hiša ni izginila za ovinkom. »Jezni so, ker so pred enim letom morali ven. Vendar jih ven nisem postavil jaz, temveč lastnik iz Dortmunda. Jaz sem samo kupil. Zaradi mene bi lahko ostali notri.« Rekla sem nerazumevajoče: »Saj so nagnusni,« in Stein je rekel: »Kaj je nagnusno,« in mi v naročje vrgel obroček s ključi. Preštela sem ključe, bilo jih je triindvajset, povsem majhni in zelo veliki, vsi stari z lepo zavitim ročajem, na pol glasno sem pela predse: »Ključ za hlev, ključ za podstrešje, za vrata, za kaščo, za dobro sobo, za molzno kamrico, za poštni nabiralnik, za klet in za vrtna vrata,« in hipoma – ne da bi to zares hotela – sem razumela Steina, njegovo navdušenje, njegovo veselo pričakovanje, njegovo mrzličnost. Rekla sem: »Lepo je, da se peljeva skupaj tja, Stein,« in še zmeraj me ni pogledal in je rekel: »Vsekakor lahko z verande opazujeva, kako sonce zahaja za zvonikom. In takoj bova tam. Za Angermündejem pride Canitz, za Canitzom stoji hiša.«

Canitz je bil strašnejši kot Lunow, strašnejši kot Schönwalde. Nizke sive hiše na obeh straneh zavite podeželske ceste, zabite deske pred številnimi okni, nobene trgovine, nobene pekarnice, nobene gostilne. Snežni metež se je okreпил. »Veliko snega je tu, Stein,« sem rekla, on pa je odgovoril: »Jasno,« kakor da bi sneg kupil skupaj s hišo. Ko se je na levi strani ceste pojavila vaška cerkev, vendarle lepa

in rdeča, z okroglim zvonikom, je začel Stein producirati brundajoče, čudno šumenje, kot muha, ki se poleti zaletava v zaprto šipo. Avto je zavil na majhno prečno pot, zavrl, v istem trenutku s pritirano kretnjo dvignil roke z volana in rekel: »To je.«

Pogledala sem skozi avtomobilsko šipo in pomislila: »To je, še pet minut.« Hiša je bila videti taka, kakor da se bo vsak trenutek brezšumno in hipoma zrušila. Izstopila sem in vrata avtomobila zaprla tako previdno, kakor da bi vsak tresljaj lahko bil eden preveč, in tudi Stein se je proti hiši premikal po prstih. Hiša je bila ladja. Ob robu te vaške ceste v Canitzu je ležala kot v davnih časih nasedla, ponosna ladja. Bila je velika dvonadstropna posestniška hiša iz rdeče opeke, imela je skeletirano slemensko čelo z lesenima konjskima glavama na obeh straneh, večinoma v oknih ni bilo več šip. Poševno verando je skupaj držal samo še bršljan in v zidovih so bile kot palec velike razpoke. Hiša je bila lepa. Bila je *ta* hiša. In bila je ruševina.

Vrata, s katerih je Stein poskušal odstraniti napis »Na prodaj«, so se žalostno sesula. Stopila sva čeznje, potem pa sem se ustavila, prestrašena zaradi Steinovega izraza, in videla sem, kako je izginil za bršljanom na verandi. Kmalu potem je s hiše padel okenski okvir, med nazobčanim steklom šipe se je pojavil Steinov razburjeni obraz, osvetljen s svetlobo petrolejke.

»Stein!« sem zaklicala. »Pridi ven! Sesula se bo!«

»Pridi not!« je klical nazaj. »Saj je moja hiša!«

Za trenutek sem se vprašala, zakaj naj bi bilo to pomirjevalno, potem pa sem se čez vreče za smeti in odpadke spotikala na verando. Njene deske so stokale, bršljan je takoj pogoltnil vsako luč, z odporom sem vitice potiskala proč, potem pa me je v vežo potegnila Steinova ledenomrzla roka. Zagrabila sem jo. Zagrabila sem njegovo roko, znenada spet nisem hotela izgubiti njegovega dotika, in predvsem ne odseva njegove brlivke; Stein je brundal, jaz pa sem mu sledila.

Vse naoknice je potisnil na vrt in skozi rdeče drobce šipe na vratih sva videla še zadnjo dnevno svetlobo. Ključev, ki so težko ležali v žepu mojega suknjiča, sploh nisva potrebovala, vsa vrata so bila odprta ali jih sploh ni bilo več. Stein je žarel, kazal, opisoval, se zadihan postavil pred mano, hotel nekaj reči, a ni rekel ničesar, vlekel me je naprej. Božal je stopnišče in kljuke, trkal na stene, z zidov trgal tapete in občudoval prašni omet, ki se je kazal. Rekel je: »Vidiš? in »Občuti!« In: »Kako se ti to zdi?«, ni mi bilo treba odgovoriti, pogovarjal se je sam s sabo. V kuhinji je pokleknil na tla, z rokami brisal umazanijo s ploščic in nekaj momljal; ves čas sem se ga oprijemala in kljub temu nisem obstajala. Na zidovih je mladina pustila svoje sledove – *Pojdi k njej in pusti, da se ti dvigne zmaj. Jaz sem bil tu. Mattis. No risk, no fun* – jaz pa sem rekla: »Pojdi k njej in pusti, da se ti dvigne zmaj.« Stein se je hipoma obrnil k meni in vprašal: »Kaj?« Odgovorila sem: »Nič.« Zgrabil me je za roko in me potiskal pred sabo, porinil zadnja vrata v vrt, mene pa po majhnih stopnicah navzdol. »Tukaj.«

Rekla sem: »Kaj – tukaj.«

»No vse!« je rekel Stein, še nikdar ga nisem doživela tako nesramnega. »Jezero, brandenburško, kostanji na vrtu, trije orali zemlje, svojo prekleto travo lahko posadite tukaj in gobe in konopljo in sranje. Dovolj prostora, razumeš? Dovolj prostora! Tu vam naredim salon in sobo za biljard in sobo za kajenje in za vsakega poseben prostor in veliko mizo za hišo za usrano hrano in drek, in potem lahko vstaneš in greš do Odre in se napolniš s koksom, da ti bo razneslo lobanjo,« grobo je mojo glavo obrnil v drugo smer, bilo je pretemno, skorajda ničesar več nisem prepoznala, začela sem trepetati.

Rekla sem; »Stein. Prosim. Nehaj.«

Nehal je. Molčal je, pogledala sva se, silovito in domala v istem ritmu sva dihala. Roko mi je počasi položil na obraz, trznila sem nazaj, rekel je: »V redu. V redu, v redu. O.K.«

Molče sem stala. Ničesar nisem razumela. Zelo oddaljeno sem vendarle nekaj razumela, bilo je še predaleč proč. Bila sem izčrpana

in slabotna, pomislila sem na druge in za trenutek začutila bes, ker so me tu pustili samo, da nikogar ni bilo tu, da ni bilo Christiane, ne Anne, ne Heinzeja, da bi me branili pred Steinom. Stein je drsal z nogami naokrog in rekel: »Oprosti.«

Rekla sem: »Nič hudega. Je že dobro.«

Prijel me je za roko, njegova roka je bila zdaj topla in mehka, rekel je: »Torej, sonce za zvonikom.«

Na verandi je s stopnic odstranil sneg in me pozval, naj sedem. Sedla sem. Neverjetno me je zeblo. Vzela sem prižgano cigareto, ki mi jo je podržal, kadila sem, bolščala v zvonik, za katerim je sonce že zašlo. Imela sem občutek, da moram reči nekaj, kar bi imelo prihodnost, nekaj optimističnega, bila sem zmedena, rekla sem: »Bršljan bi lahko odstranila z verande, poleti. Sicer ne bova videla ničesar, če bova sedela tukaj in pila vino.«

Stein je rekel: »Bom naredil.«

Bila sem prepričana, da me sploh ni poslušal. Sedel je ob meni, videti je bil utrujen, bolščal je v prazno, s snegom pobeljeno hladno cesto; jaz sem mislila na poletje, na tisti trenutek v Heinzejevem vrtu v Lunowu, želela sem si, da bi me še enkrat pogledal tako, kot me je bil pogledal takrat, in sovražila sem se zaradi tega. Rekla sem: »Stein, mi lahko kaj poveš, prosim? Mi lahko kaj razložiš?«

Stein je svojo cigareto frenal v sneg, me pogledal, rekel je: »Kaj naj ti rečem. To tu je možnost, ena od nešteti. Lahko jo zagrabiš, lahko jo opustiš. Jaz jo lahko zgrabim ali pa to prekinem in grem drugam. Lahko jo izkoristiva skupaj ali pa narediva tako, kakor da se nikdar ne bi poznala. Vseeno. Hotel sem ti jo samo nakazati, to je vse.«

Rekla sem: »Plačal si 80.000 mark, da bi mi nakazal možnost, eno od številnih? Sem to prav razumela? Stein? Kaj naj to pomeni?«

Stein se ni odzval. Nagnil se je naprej in napeto zrl na cesto, sledila sem njegovemu pogledu; cesta je bila mračna, sneg je odbijal zadnjo svetlobo in zaslepljeval. Na drugi strani ceste je nekdo stal. Stisnila sem oči in se dvignila, postava je bila oddaljena morda pet metrov, obrnila se je in stekla v temo med hišami. Garažna vrata so

se zaloputnila, prepričana sem bila, da sem spoznala otroka iz Angermündeja, bledega, trapastega otroka, ki se je bil oprijemal ženskega predpasnika.

Stein je vstal in rekel: »Odpeljiva se.«

Rekla sem: »Stein – otrok. Iz Angermündeja. Zakaj stopica tu po cesti in naju opazuje?«

Vedela sem, da ne bo odgovoril. Podržal mi je vrata avtomobila, obstala sem pred njim, čakal sem na nekaj, na dotik morda, na kakšno kretnjo. Pomislila sem: ‚Saj si hotel zmeraj biti z nami.‘

Stein je hladno rekel: »Hvala, da si prišla zraven.«

Potem sem vstopila v avto.

Glasbe, ki sva jo poslušala, ko sva se vračala, se ne spominjam več. Steina sem v naslednjih tednih videla bolj poredkoma. Jezera so zaledenela, kupili smo si drsalke, ponoči smo z baklami hodili po gozdu in na led. Iz Heinzejevega getoblasterja smo poslušali Paola Conteja, požirali ecstasy in brali najboljše strani iz Ellisovega *Ameriškega psiha*. Falk je poljubil Anno in Anna je poljubila mene, jaz pa sem poljubila Christiano. Stein je bil včasih zraven. On je poljubil Henriette, in če je to storil, sem gledala proč. Izogibala sva se drug drugega. Nikomur ni povedal, da je zdaj končno kupil hišo, ni pripovedoval, da se je z mano odpeljal tja. Tudi jaz ne. Nisem mislila na hišo, ampak včasih, ko smo se z njegovim taksijem peljali nazaj v mesto in smo drsalke in bakle vrgli v prtljažnik, sem v njem opazila strešno lepenko, tapete in stensko barvo.

Februarja se je na Griebniškem jezeru udril Toddi. Heinze je z drsalkami divjal po jezeru, svojo baklo dvigoval v zrak in kričal: »Kakšno zabavo imamo, kakšno neznansko zabavo, neverjetno!« Bil je čisto pijan, Toddi je drsal za njim, mi pa smo klicali: »Reci: Pijan, Toddi! Reci!« In potem je počilo in Toddi je izginil.

Nemo smo obstali. Heinze je z odprtimi usti naredil sijajno pentljo, led je brenčal, z naših bakel je sikajoče kapljal vosek. Falk

je spotikaje se na drsalkah stekel, Anna si je strgala šal, Christiana si je pred obraz trapasto držala roke in rezko kričala. Falk se je plazil po trebuhu, Heinzeja ni bilo več videti. Falk je klical Toddija, in Toddi je kričal nazaj. Anna je odvrgal svoj šal, Henriette se je oklepala Falkovih nog, jaz sem obstala. Tudi Stein je obstal. Vzela sem prižgano cigareto, ki mi jo je podržal, rekel je: »Pijan,« rekla sem: »Hladen,« in potem sva bruhnila v smeh. Smejala sva se in se zvijala in se ulegla na led, in po obrazu so nama tekle solze; smehljala sva se in nisva mogla več nehati, tudi potem ne, ko so prinesli Toddija, mokrega in tresočega se, in ko je Henriette rekla: »Sta zmešana ali kaj.«

Marca je Stein izginil. Ni se pojavil ob Heinzejevem tridesetem rojstnem dnevu in ne ob Christianini premieri in tudi ne ob Anninem koncertu. Bil je proč, in ko je Henriette mimogrede neumno vprašala, kje je, so samo skomignili z rameni. Jaz nisem skomignila z rameni, vendar sem molčala. Teden kasneje je prišla prva razglednica. Fotografija vaške cerkve v Canitzu, na hrbtni strani je pisalo:

Streba je zatesnjena. Otrok si čisti nos, ne govori, zmeraj je tu. Na sonce se je mogoče zanesti, kadim, ko zabaja, nekaj sem posadil, to boš lahko jedla. Bršljan bom porezal, ko prideš, saj veš, še zmeraj imaš ključe.

Potem so razglednice prihajale redno, čakala sem nanje, če jih kak dan ni bilo, sem bila razočarana. Zmeraj so bile fotografije cerkve in zmeraj štirje ali pet stavkov, kot majhne uganke, včasih lepe, včasih nerazumljive. Stein je večkrat pisal ... *ko boš prišla*. Ni napisal: »Pridi.« Sklenila sem, da bom počakala na »Pridi« in se potem odpeljala. Maja ni bilo nobene razglednice, prišlo je pismo. Opazovala sem Steinovo neokretno, veliko pisavo na ovojnici, se splazila nazaj v posteljo k Falku in raztrgala papir. Falk je še spal in smrčal. V ovojnici so bili izrezani članki iz časnika *Angermünder Anzeiger*, Stein je datum nakracal na hrbtno stran. Falkovo toplo, speče telo sem potisnila proč, razgrnila članek in brala:

REGIONALNO

V noči na petek je v Canitzu do temeljev pogorela bivša posestniška hiša. Lastnika, nekega Berlinčana, ki je v 18. stoletju zgrajeno hišo pred pol leta kupil in jo spet popravil, odtlej pogrešajo. Vzrok za nesrečo še ni znan, policija ne izključuje požiga.

Trikrat sem prebrala. Falk se je premaknil. S članka sem se zazrla v Steinov rokopis in spet nazaj v članek. Poštini žig na znamki je bil iz Stralsunda. Falk se je zbudil, me nekaj časa otopelo gledal, me potem zgrabil za dlan in me vprašal z zoprno zvitostjo tepcev:

»Kaj je to?«

Umaknila sem roko, vstala iz postelje in rekla: »Nič.«

Odšla sem v kuhinjo in deset minut otopelo stala pred štedilnikom. Nad njim je tiktakala ura. Stekla sem v drugo sobo, odprla predal pisalne mize in ovojnico položila k razglednicam in h ključem. Pomislila sem: »Kasneje.«

Prevedel Slavo Šerc

Judith Hermann se je rodila 15. maja 1970 v Berlinu. Po maturi se je sprva poskušala v igrilstvu. Kot glasbenica je potem tri leta igrala v skupini »Poems for Laila«. Z enaindvajsetimi leti se je poročila s pevcem te skupine in z njim je poročena še danes, čeprav sta, kot pravi, »že zdavnaj ločena in imata druge prijatelje in prijateljice«. Kasneje je študirala klavir, nekaj semestrov tudi germanistiko in filozofijo. Nazadnje je postala radijska novinarka. Med šestmesečnim bivanjem v New Yorku je začela pisati zgodbe o nedoživetem in neizpolnjenem življenju, iz katerih je nastala njena zelo opažena zbirka *Das Sommerhaus, später* (Poletna hiša, kasneje). Knjiga, iz katere je tudi pričujoča, naslovna zgodba, se je prodala v več kot sto tisoč izvodih. Judith Hermann živi v Berlinu kot svobodna pisateljica; ob Thomasu Brussigu in Zoe Jenny sodi med najbolj brane nove avtorje, ki pišejo v nemščini.